Ч. 178 (11.469). Львів, неділя 11. серпня 1929. Pocztowa opłata opłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло“, Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Гаґа і польські вигляди.

Від нашого кореспондента*).

Париж, 4. серпня 1929.

I.

Післязавтра розпічнеться в Газі конференція, яка має оконечно дефінітивно „зліквідувати війну“. „Оконечно“! „Дефінітивно“! Кілько разів чували ми ці категоричні запевнення! Оконечно зліквідував війну — так бодай впевняв був Францію Клемансо — Версайський договір. Одначе дуже швидко виявилося, що воно не було вже так дуже-то „оконечне“. Після нього ціла низка конференцій в ріжних кінцях західної Европи кожна на ново іменувалися дефінітивними, аж поки найближча з черги конференція не показала, що попередня була, по правді, тільки дуже провізорична.

Немає сумніву, що така сама доля жде — за рік, за два, за років чотири — й гаську конференцію, яка покищо, тобто провізорично, звеличується дефінітивною. Стара іронія долі: в житті одиниць, як у житті народів, провізоричні обставини часто стаються дефінітивними, а те, що наша людська мудрість уважала оконечним, на віки вічні завершеним, виявляється тільки минущим, тимчасовим, провізоричним у найповнішому значінні цього слова.

Зрештою вистане прочитати статут міждержавних нарад, які післязавтра розпічнуться в голяндському городі, а буде ясним, що про дефінітивність їх постанов поважно не можна говорити.

Що воно так — зрозуміти легко.

II

Урядовим приводом зїзду в Газі є введення в життя пляну Юнга. Плян цей торкається всіх вірителів репарацій, хочби вони були вірителями з титулу навіть незначних квот. Таким чином у цій частині конференції братимуть участь усі заінтересовані держави, в цьому числі також Польща.

Одначе введення пляну Юнґа в життя вяжеться з евакуацією лівого берега Рену. Французький уряд готовий забрати відти свої війська під умовою, що буде сотворений спеціяльний контрольний орган, який мав би наглядати над тими полосами Німеччини, які мають, по версайським постановам, залишитися обезоруженими на завсіди. Німецький уряд приняв був, правда, минулого року в Женеві засаду комісії, названої евфемістично, „комісією для констатування і замирювання“, але питання управнень тієї комісії тай часу її істнування досі не рішене. Німеччина заявляє, що прийме її всього тільки на час до 1935 року, тобто на неціліх шість років.

Коли треба в Газі ждати живих спорів над самим пляном Юнга, який не вдоволяє всіх інтересованих (передовсім Англії), то нема сумніву, що ще живіші спори розведуться там над умовами евакуації, звязаної з пляном Юнга.

III.

Та до цих останніх нарад, політично-військових, мають бути допущені єдино тільки „окупаційні держави“ тай „головні держави“, означені так у версайському договорі. Натомісць усякі інші до нарад цих не матимуть доступу. Іншими словами, питання надренської евакуації і питання запорук, яких вимагає французький уряд, буде в Газі розглядатися єдино тільки з погляду на **західні** кордони Німеччини, тобто на відносини французько-німецькі й бельґійсько-німецькі.

Натомість немає там бути мови про забезпеку теперішніх східніх кордонів Німеччини, тобто про забезпеку на річ Польщі всіх тих прогалин коло Данціґу, Східної Прусії, Сілезії, то-що, які викроєно для Польщі з тіла поваленої Німеччини.

Це питання й надалі полишиться „отвертим“, не зважаючи на всякі заходи Варшави і її „відданих“ прихильників у французькій пресі.

Продажна, міліонами оплачувана французька преса вже розпочала кампанію в змислі польських домагань **junctim** між надренською евакуацією і „оконечними“ забезпеками західних польських кордонів. Одначе є мало виглядів на те, щоби Німеччина захотіла дати такі забезпеки. Тай взагалі треба сказати: нема в світі ніяких забезпек, які могли би „забезпечити“ трівкість деяких кордонів, будь вони східні чи західні, вирізаних на живих організмах живих народів, живих і кріпких, дарма, що в даному моменті повалених ударами долі.

Відомим нашим „другам“ ввижаються щораз частіше (і справедливо) відомі „мане-текель-фарес“. Не нам від цього плакати.

А що західні кордони Річипосполитої такі болючі для Німеччини і що вони забезпечують Річипосполитій тривку Дамоклеву ситуацію, — це єдина в післявоєнних договорах установлена відрадна обставина для підяремних народів у Польщі.

Вона — одна з запорук і нашої будуччини.

В. П.

*) **Від Редакції**: Стаття наспіла до Редакції вже по розпочатті гаґської конференції, але з уваги на свій зміст не втратила нічого на актуальности.

Просвіта чи політосвіта?

Останніми часами загальні збори Т-ва „Просвіта“ у Львові стають ареною боротьби двох світоглядів на полі культурно-освітньої праці серед дорослих. Боротьба ця ведеться наоколо принципового питання: просвіта чи політосвіта має стати основою цеї праці серед дорослих?

Сьогорічний ювилей Т-ва „Просвіта“ у Львові, яке протягом 60-и років непохитно стоїть на ґрунті першого принципу, дав нагоду одному з прибічників другого принципу оцінити минулу діяльність Т-ва „Просвіта“ якраз під кутом свого світогляду.

Я розумію тут Д. Довженка, який вмістив у часописі Рад. України „Шлях Освіти“, ч. 10 за 1928-й р., статтю — „До кризи у львівській „Просвіті“, де гостро критикує її попередню 60-літню діяльність саме тому, що т-во „Просвіта“ увесь час стояло на просвітньому ґрунті й навіть тепер, „не дивлячись на вимоги представників селянства й робітництва“, не бажає йти слідами Рад. України, що просвіту замінила на політосвіту.

Щоби добре розібратися в питанні про те, якого саме принципу слід додержуватися в культурно-освітній праці серед дорослих, необхідно докладно зясувати собі, в чому полягає суть просвіти й політосвіти, чи ті вади в діяльности т-ва „Просвіта“ у Львові, на які вказує в своїй статті Д. Довженко, справді можна визнати за вади, і як що так, то в якій мірі стоять вони в звязку з характером діяльности т-ва „Просвіта“. Отже, перш за все, необхідно зясувати, що слід розуміти під словом „просвіта“ й „політосвіта“.

Під словом „просвіта“ розуміється пробудження й розвиток в кожній особі національної свідомости та прилучення її перш за все до культури свого народу, а потім і до вселюдської культури, як цілости тих матеріяльних та ідеальних вартостей, досягнення яких ставить собі людство на шляху свого всебічного розвитку — фізичного, соціяльного, політичного, інтелектуального, морального й т. д.

„Політосвіта“, на погляд сучасних комуністів, що ввели в життя це поняття, це є „агітація та пропаганда комунізму“. Тому, що комуністи в Союзі Радянських Соціялістичних Республик не визнають інших політичних партій, крім комуністичної, політосвіта“ по суті є „комуносвіта“, себ-то зводиться до вузькопартійної освіти. Про те, чого варта така „політосвіта“, можна дізнатися від самих комуністів, які признаються що „відсутність загальних знань — це перешкода для всієї нашої політичної роботи“.*) Це признання є найкращий доказ того положення, що не можна всю позашкільну освітню працю зводити до одної політосвіти, тим більше на Україні, де, як свідчить сама радянська влада, нині нараховується 4,600.000 неписьменних віком 14—35 років, до яких треба додати понад 600.000 рецидиву неписьменности.**) Однак все це не зупиняє Д. Довженка дорікати т-ву „Просвіта“ за те, що воно й досі залишається вірним свому принципові ширити просвіту серед українського народу, і навіть прийти до висновку, що т-во „Просвіта“ стає тепер гальмом для трудящих в їх боротьбі за розвязання соціяльного й національн. питання.

На адресу ювилята — т-ва „Просвіта“ у Львові — Д. Довженко в своїй статті — акті обвинувачення — наводить такі його „переступи“: 1) керма як у т-ві „Просвіта“, так і в його філіях знаходиться в руках уголівської клерикально-інтеліґентської верхівки, не зважаючи на те, що на низах „Просвіти“ більшість членів становлять робітники й селяни;

2) взагалі слабий вияв принципу самодіяльности;

3) Головний Виділ (Д. Довженко чомусь увесь час іменує його Головним Видилом) не визначив виразно своєї позиції, — чи він стоїть на боці робітничо-селянських мас, чи на боці буржуазії;

4) Т-во „Просвіта“ не обслуговує духових потреб національних меншостей (з того і кінь може розсміятись. — Ред.);

5) іґнорує вимоги представників селянства й робітництва, напр. щодо посилки делеґації на Рад. Україну для ознайомлення з досягненням в справі українізації і з правдивим розвязанням національної політики, або щодо бажання їх бачити в „Просвіті“ не культурницьку установу, а самодіяльну організацію, як чинник до соціяльного визволення;

6) закуповує українську літературу не в Рад. Україні, а, „не вважаючи на виточений антисемітизм лідерів“, у евряя***) „Аренштайна“;

7) Головний Виділ не подає в своєму звіті за 1927 р. жадного розвязання кризи, що повстала в „Просвіті“, а саме, не вказує в своєму пляні на майбутнє про зміст просвітньої роботи, про напрямок, про те, кого має обслуговувати ця робота.

(Докінчення буде).

Ст. Сірополко.

*) М. С. Волобуєв. Система політосвіти. Х., 1928. Стор. 67-а.

**) Див. „Хроніку“ в час. „Шлях Освіти“, ч. 12 1928 р. стор. 222-а.

**) На Рад. Україні забороняється вживати слова „жид“.

По широкому світі.

Сесія Ради Ліґи Націй пічнеться 30. ц. м. і її програма вже начеркнена.

Канцлер Австрії Штерніц зустрівся з міністром закордонних справ Чехословаччини д-ром Бенешом у Пільзні; преса добачує в цьому бажання закріпити добрі взаємини двох держав.

Новим прем'єр-міністром Голяндії є Руйс д'Беєренрук, одночасно міністр справ внутрішніх і земельних.

Австрія хоче позичити на чужині 300 міліонів шилінґів, щоби покрити потрібні витрати.

У Загребі арештували 6 осіб, обвинувачених у змові висадження в воздух військових касарень.

Проблєма Сходу Европи в Соціялістичному Інтернаціоналі.

(Допис з Цюриху.)

28—29. липня в швайцарськім місті Цюриху відбулося засідання Екзекутиви Соціялістичного Інтернаціоналу. Точки, що стояли на деннім порядку засідання, притягли увагу соціялістичних партій ріжних країн. В засіданні взяли участь делегати всіх европейських країн, Сполучених Держав Америки, Аргентини, далекого Китаю — всього 42 учасники. Від української соціял-демократичної партії в засіданні брав участь д-р П. Феденко.

Минув уже той час, коли Соціялістичний Інтернаціонал був тільки знаряддям соціялістичної пропаганди й агітації. Тепер, коли в богатьох державах Західної Европи соціялісти або грають кермуючу ролю в правительствах, або мають, як опозиція, великий вплив на державні справи, Соціялістичний Інтернаціонал стає подекуди засобом для переводження в життя практичної політики.

Як відомо, до перемоги британської робітничої партії в виборах до парляменту головою Соціялістичного Інтернаціоналу був Артур Гендерсон, теперішній міністр закордонних справ Великої Британії. Також теперішній канцлер Німеччини Герман Мюллер аж до моменту, коли він почав творити правительство, був членом Екзекутивного Комітету Соціялістичного Інтернаціоналу. (В Інтернаціоналі є звичай, що член Екзекутиви, ставши міністром, автоматично виходить із складу Екзекутивного Комітету.)

Екзекутивний Комітет Соц. Інтернаціоналу поставив на обговорення такі головні справи: 1) Радянсько-Китайський конфлікт і 2) *Небезпека війни на Сході Европи.*

В протилежність до Комінтерну, який з першого дня свого заснування в Москві став на послуги російського більшовицького правительства з його военною програмою, — щоби силою зброї накинути всім державам світу радянську систему, Соціялістичний Інтернаціонал, що обєднує 9/10 організованого робітництва Західної Европи, ставить своїм завданням зміцнення сил пролетаріяту для осягнення миру між народами і демократизації устрою в державах світу.

Зрозуміло, що ці завдання Соціялістичного Інтернаціоналу стоять у гострій суперечности з военною політикою російської комуністичної партії та з політикою реакційних держав, як напр. Угорщина або Італія, які виховують маси в дусі мілітаризму. І тому Екзекутива Соц. Інтернаціоналу, обговоривши радянсько-китайський конфлікт, постановила звернутися до правительств великих держав і зокрема до соціялістичних правительств, щоби вони вжили всіх заходів для недопущення війни, що нею більшовицька Москва загрожувалаб Китаєві. Екзекутива Соціялістичного Інтернаціоналу в своїй постанові розкриває всю лицемірність політики російського правительства в відношенні до китайської національної революції:

„Соціялістичний Інтернаціонал, що з самого початку китайської революції обороняв право китайського народу на повну національну суверенність, на скасування всіх привілеїв чужих держав на китайському ґрунті, визнає, що Китай має право вимагати усунення російської контролі над Східно-Китайською залізницею, оскільки вона лежить на китайській землі. Радянське правительство, яке так часто вимагало скасування всіх привілеїв чужих держав на китайській території, не має ніякого права оспорювати цей принцип, коли йде мова про привілеї Радянського Союзу“.

Міра, з якою Соціялістичний Інтернаціонал підходить до політики поодиноких держав це — наскільки правительство тої чи іншої держави в своїй діяльности сприяє мирним відносинам між державами та наскільки воно веде *внутрішню політику демократичними методами.* Тому Соціялістичний Інтернаціонал ворожо ставиться до диктаторських режімів і всіх заходів уживає для того, щоби паралїжувати діяльність цих правительств.

Що Соціялістичний Інтернаціонал бере цю справу дуже поважно, видно, наприклад, з відношення до угорського правительства. Як відомо, угорське правительство, побачивши перемогу робітничої партії в Англії, почало вживати заходів для наближення до нової британської влади і тому звернулося до мадярських соціял-демократів з просьбою допомогти угорському правительству в Англії своїми інтернаціональними звязками. Угорські соціял-демократи, які терплять страшні переслідування під режімом Гортія, відмовилися від такої „чести“ — бути посередниками між правительством Бетлена та Гендерсоном. Вони поставили вимогу для всяких дальших розмов у цій справі — повну зміну режіму на Угорщині, усунення диктатури і заведення *демократії.* Оскільки Угорщина Гортія-Бетлена намагається своєю урядовою пресою вбити в голови масам угорського народу, що настане скоро день „ревізії мирових договорів“ і що Угорщина відновить свою давню силу і міць — дістане Семигород, Словаччину й інші бувші провінції королівської Угорщини, — то Соціялістичний Інтернаціонал ухвалив спеціяльну резолюцію, яка осуджує мадярську феодальну реакцію, як найбільшу перешкоду для миру, демократії і самих національних інтересів Мадярщини.

Ось ця резолюція:

„Робітничий Соціялістичний Інтернаціонал підтримує боротьбу мадярської робітничої класи проти контрреволюційного режіму, який є небезпекою для миру в Европі та для республиканського устрою сусідніх держав. Інтернаціонал не перестане вживати всього свого впливу проти сучасного угорського режіму. Угорський народ має таке саме право на підтримку Інтернаціоналу в боротьбі за своє самоозначення, як і кожний інший народ, але це право не може бути використане, щоби здобути підтримку Інтернаціоналу для протидемократичної системи правління на Угорщині. Тільки *демократична і мирна* Угорщина моггиме дістати повну піддержку Інтернаціоналу для вільного розвитку мадярського народу“.

Взагалі в міродайних кругах Соціялістичного Інтернаціоналу панує погляд, що соціялісти — міністри повинні оминати будь яких *виразів прихильности* до представників всякого роду диктаторських режімів: відомий випадок, коли бельгієць Вандервельде (тепер голова Інтернаціоналу), будучи міністром закордонних справ, не хотів відповідати на привітання італійського диктатора Муссолінія.

(Докінчення буде.)

Нові труднощі в Газі.

Несподівані американські домагання.

„Юнайтед Пресс“ повідомляє, що після того, як Англія та малі держави виступили з домаганням ревізії пляну Юнґа, Злучені Держави теж рішили домагатися участи в незабезпеченім трансфером німецьких репараціях. Американський „обсерватор“ Вільсон має домагатися заспокоєння претенсій американських громадян, що до відшкодування від Німеччини. Висоту цих претенсій має означити спеціяльна комісія в Вашингтоні.

Цей крок Америки дуже ускладнить ситуацію. На основі пляну Юнга Франція має одержувати 75 проц. німецьких репарацій. Сновден хоче зменшити пайку Франції на 52 проц., а домагання Америки ще зменшило би участь Франції.

Проф. ІВАН ОГІЄНКО. 5)

Українська літературна мова XI--XVI століть.

(Продовження.)

IV.

Нові погляди на народню мову ширилися все більше, а це привело взагалі до шанування своєї „руської“ мови. Знаємо, що скоро, як тільки заснувалися братські школи, то в деяких з них викладали й українську мову; правда, стан цієї мови не по всіх школах був однаковий[1]). В трохи пізніший час, напр. у Луцькій братській школі, як то знати з Уставу цієї школи десь коло 1624 р., стан „руської“ мови не був задоволяючим; Устав наказував, „абы дѣти един другого пытал по грецку, абы ему отповѣдал по словенску и тыж пытаются по словенску, абы имъ отповѣдано по простой мовѣ“. Правда, робили це в цілях педагогічних, для ліпшого вивчення мови грецької й церковно-словянської; в тих саме цілях в тім таки Уставі вміщено й цей наказ: „И тыж не мают з собою мовити простою мовою“ [2]) Коли появилися школи уніятські, то в них стан української мови був ліпшим, — уніяти намагалися ближче стати до свого народу, а тому й більше вчили „простої“ мови[3]).

Українська шляхта, вища інтеліґенція взагалі на початку шанували свою рідну мову. В цім відношенні дуже цікава петиція 1571 р. сеймика київської шляхти до короля польського: „Особливе теж его кр. м. н(а)шого м(и)лостивого п(а)на просимъ, — скаржилася українська шляхта, — абы листы сеймовые, универсалы, констытуцѣи и кождая справа подле обетницы его кролевское милости, при скончeню унеи выданого, не иншими литерами и словы, одно рускими литерами и езыком до земли киевское писаны и выдаваны были, кгдѣж з млодости иншого писма отцове наши учити нас не давали, одного своего прирожоного руского. І школы теж полское в киеве немаш, а кгды приносятъ листы его кр. м., писаные полскими литерами з мешанемъ латинских слов, вырозумѣти не можем. Якож и тен привилей, на злучене едности земли киевское даныи, иж полскими литерами ест написан[1]), просимы его кролевское милости, жебы по руску был преписан, а под маестатною печатѣю и с подписом руки его кролевъское милости нашого пилостивого пана был выданъ“. Акт надзвичайно цікавий, бо виразно показує відношення патріотичної української шляхти до своєї рідної мови[2]).

На початку від польської вищої влади бачимо зовсім толерантне відношення до української („руської“) мови. Так, знаємо, що королева Ядвига, як свідчать про те Міховита й Вуєк, любила читати словянську Біблію та твори св. отців; певне вона полюбила словянську мову ще з молодих літ, бо була донькою боснійської княжни Лисавети, а при дворі батька її, Людвика Великого, було не мало словянських бояр[1]). Король Казимир III. видав в 1347 р. т. зв. Вислицький Статут „руською“ мовою[2]), і краківський суддя мав судити згідно з цим Статутом[3]).

Такоюж залишилася справа й пізніше. З опису 1510 р. бібліотеки короля Жигмунда І. бачимо, що він мав щось 33 книги „руських“ і тілки одну польську[4]). Відомий польський учений Самуїл Бандтке пише в цій справі таке: „Jagiellończykowie wszyscy, aż do Zygmunta Augusta po Rusku w Litwie pisali, przywileje i nadania dawali, a podobno i nie najlepiej czasem po Polsku umieli. Kazimierz Jagiellończyk IV. prędzej umiał po Rusku, niż po Polsku“[5])

Урядово Польсько-Литовська Держава все визнавала „руську“ мову. В офіційнім титулі короля постійно писалося „великий князь руський“. Так звані Литовські Статути 1529, 1566 і 1588 р. були писані „руською“ мовою, і в самім Статуті уживання цієї мови було забезпечене; так, в арт. 1 розділу IV. Статутів 1566 і 1588 рр. (видання 1588 р. друковане, л. 122) читаємо: „А писаръ земъский маетъ по руску литерами и словы рускими вси листы, выписы и позвы писати, а не иншими языкомъ и словы“.

По Люблинській Унії 1569 р., на домагання української шляхти, король Жигмунд Август видав, за своїм підписом, привилеї землям Волинській, Київській і др., в яких читаємо однакове

---

[1]) К. Харлампович: Западнорусскія православныя школы, 1908 р. ст. 425.

[2]) К. Харлампович: Западнорусскія православныя школы, ст. 520.

[3]) Памятники, изданые временною Коммиссіей для разбора древнихъ актовъ, т. I. ст. 115. видання друге.

[1]) Справа йде про привилей 5 червня 1569 р., видрукований в „Volumina legum“ 1783 р. т. II. ст. 764.

[2]) Зшивку з петиції вміщено в „Культурно-національний рух на Україні в XVI.—XVII. віці, 1912 р. ст. 43, з оригіналу власного Ор. Ів. Левицького. Звідсі його передрукували: М. Возняк в „Історії Літератури“, 1921 р. т. II. ст. 34, І. Огієнко в „Wzory pism cyrylickich“ 1927 р. № 51 і др.

[1]) А. Будиловичъ: Общеславянскій языкъ. Варшава, 1892 р., ст. 136.

[2]) Статут видруковано в „Акты, относящіеся къ исторіи Западной Россіи“, Спб. 1846 р. т. І. ст. [illegible]

[3]) Див. § 11 цього Статуту.

[4]) П. Владимировъ: Францискъ Скорина, ст. 13—19 і 35; А. Будиловичъ Общеславянскій языкъ II. ст. [illegible]

[5]) Historya drukarń krakowskich. Kraków, 1815 [illegible] ст. 153.

Радянська Україна.

Всеукраїнський нумізматичний музей.

Президія Всеукраїнської Академії Наук рішила на одному зі своїх засідань у присутности представника уряду поробити всі заходи перед Народнім Комісаріятом Освіти УСРР в справі заснування Всеукраїнського Нумізматичного Музею при Українській Академії Наук у Київі. Цей Музей має бути окремою бюджетовою одиницею при Академії зі своїм окремим статутом. Новий музей проектують відкрити вже з кінцем жовтня 1924 р. Приміщення для нього намічене в будинках колишнього Братського монастиря. Матеріялу для Музею має бути дуже богато. Він досі розкинений по інших музеях України і докладно не простудійований. Основні студії над нумізматикою почались би пляново щойно по відкритті цього музею.

Перевірка провідного складу КП(б)У.

Під таким заголовком появилася в харківському „Комуністі“ обширна стаття, з якої довідуємося, що при провірці кермуючих робітників комуністичної партії в окружних партійних установах на Україні виключено з партії 1,3 відс., а на 4,2 відс. членів наложено всякі партійні кари. Є це дані Центральної Контрольної Комісії КП(б)У. Навівши їх, „Комуніст“ пише: „Ці основні цифри показують здоровий стан керівних партійних кадрів і те, що переважна їх більшість складається з міцних і кращих елементів“. В іншому місці читаємо про провини виключених і покараних ось що: „Характер провин товаришів, яких виключають із партії й накладають партійні кари (і ті і другі становлять разом 5,5 відс.) підтверджують наявність хоробливих явищ серед деякої частини керівного складу окружних парторганізацій, які мають велике значіння, і вимагають уваги партії, хоч вони й охоплюють порівнюючи невелику групу працівників. Поперше звертає на себе увагу той факт, що в числі виключених і тих, що дістали партійні кари, дуже високий відсоток людей, **ворожих і чужих партії у минулому,** які приховали своє минуле від партії... Перевірка виявила низку працівників, які не проводили твердої клясової лінії, виявляли політичну нестійність, зросталися з чужими елементами і розкладалися. Ця група займає дуже визначне місце серед виключених і покараних“.

Це дві, так сказатиб, головні провини виключених і покараних комуністів, але є ще й інші, які, на нашу думку, далеко важніші та цікавіші від наведених. До таких належать: 1) „замазування хиб і хоробливих явищ та потурання нездоровим елементам в організації“ деякими партійними керманичами в округах; 2) **„господарське обростання окремих відповідальних працівників, що виявилось у будуванні дорогих будинків (із найманням помешкань), а на селі у чималих господарських нагромадженнях, які доходили деколи до межі переходу з середняцького на куркульський тип господарства“.** Є такі комуністи і то впливові та кермуючі, довідуємось далі з „Комуніста“, що хоч живуть по селах, то **„стоять осторонь колективізації сільського господарства,** сприяють цій справі на словах, **а самі воліють вести власне індивідуальне господарство“.** З черги слідують ще такі провини: 3) неетичні вчинки деяких кермуючих одиниць і бюрократизм; 4) невистарчаючий рівень політичної підготовки деяких кермуючих діячів партії на місцях.

Зокремаж підкреслює „Комуніст“ занадто низький рівень політичної підготовки у деяких жінок, що працювали в кермуючих органах партійних осередків. Словом, перевірка кермуючих лав КП(б)У виказала не дуже потішаючий стан відносин у партії, дармa, що „Комуніст“ зве цей стан „здоровим“.

„W imię Pańskie Amen... 8. Za prożbą wszech Wołyńskiey (Kijowskiej) Ziemie przerzeczonych stanów, zostawniemy: Iż we wszelakich sprawach ich sądowych, iako pozwy, wpisowanie do ksiąg, Akta, y wszelakie potrzeby ich, tak i sądów naszych grodzkich u ziemskich, iako y z Kancellaryi naszey Koronnoy, Dekreta nasze, y we wszystkich potrzebach naszych Krolewskich, y Ziemskich Koronnych, do nich Listy, nie iakim innym, iedno Ruskim pismem pisane i odprawowane bydź maią czasy wiecznemi“.[1])

Коли королівські канцелярії нехтували ці українські привілеї й пробували писати польською мовою, то українська шляхта нераз проти того голосно протестувала, як то було на київськім сеймику 1571 р. Року 1576-го король Стефан Баторій покликав до себе деяких шляхтичів з Брацлавщини листами, писаними мовою польською. Брацлавська шляхта затривожилася й не дозволила викликаним їхати, вимагаючи, щоби листи подібні писано українською мовою. Шляхта відправила королеві листа, в якім підкреслила, що „порушуються наші вольности й права тим, що з канцелярії Вашої королівської милости посилаються до нас листи, які писано польською мовою. Тому ми просимо Вашу королівську милость покорними просьбами на майбутній час заховати в цілости привилеї й свободи наші, наказавши, щоб листи до нас з канцелярії вашої королівської милости писалися українською (руською) мовою“.

(Докінчення буде.)

---

[1]) Volumina legum, 1783 р. м. ІІ. ст. 757 для Волинської Землі, від 26. травня 1569 р., і на ст. 763 теж для Київської Землі, від 5 червня 1569 р.

На Холмщину.

(Від нашого кореспондента.)

Луцьк, 10. серпня 1929 р.

З таким почуттям ідеш до матері, якої не бачив кілька років. Ідеш і лякаєшся: чи не побачиш її недужою, а може й в труні? Нарешті, чуєш у хаті її ходу, голос. Уже бачиш її. Хоч і збезсилена, нездужає, але — живе.

О, яке це велике, радісне слово! Живе!

З такими думками й почуттями я їхав у кінці липня на Холмщину, куди закинула мене доля на два дні.

Питання, що побачу я там, болюче хвилювало всю дорогу. До гострого почуття невідомости домішувалося друге, пригнічуюче почуття того, що бачив я з вікна ваґону.

З кожним кільометром віддалення від Киверців краєвид і образ культури й добробуту населення — мінялися.

Повіт ковельський, далі —любомельський. З одного й другого боку залізниці — величезні простори забагнених лук. Сіно з них ледви чи варте косаря. І скрізь по луках — кущі, кущі. Пощо, нащо вони кому? Ні сліду думки, ні сліду — культурної роботи. Земля пропадає майже даром.

А орні поля? А збіжа? Вже жнуть, а жито не більше щетини на поліській свині. Між стеблами сміється пісочок. Солома — як сухітні діти. Там збіжа трошки здоровіше й вище, тут чахле, при самій землі.

А ось і живі — без життя — істоти. Як напіврозбуджені від сну діти. Дивляться мутними, напівсвідомими, переляканими очима. На лицях, одязі, на всьому — печать бідування. Починаєш розуміти успіх тут тих, що все „роздавали“ даром...

Хочеться ґукнути, заглушити стук і гуркіт потягу: — Дайте освіти сюди! Сільсько-господарських орґанізацій, аґрономів, меліораторів, освітників!...

І враз як обухом по голові:

— Таж це власне тут закрито „Просвіту“ з усіма її філіями! Таж це тут майже рік тягнеться справа зареєстрування філії „Сільського Господаря“.

Притупленим зором обіймаю дальші вбогі картинки. Нарешті Буг, за яким кінчаються всі благодаті т. зв. язикового закону й українофільських щедрот. Буг — поріг Холмщини, за яким моя країна — мати. Чи ще живе? Але чого оцей Буг став такий вузький, щуплий, неначе ті фінанси, торговельні біланси, касові готівки? Чи все рівномірно усихає? Сподіваюся побачити за Бугом гарні сіножати, збіжа. І бачу те саме багно, кущі, запустіння, відсутність сільсько-господарської культури, творчої думки, праці...

Але ні, праця йде, тільки своєрідна, „кресова“. Стація Дорогуськ. Рій дітей і підлітків. Пластуни, пластунки, учні, вчителі, вчительки.

— Скільки серед „малих сих“ є наших чи б. наших дітей?

Так, праця йде. Але вся вона звернена на „оцих малих“, у тому числі і на наших, щоб якнайшвидше зробити з них те, чого вимагає „народова“ євангелія. І то швидше, швидше, неначе від цього залежало все, неначеб завтра було вже запізно. Врешті звернена оця праця не тільки на дітей, але й на старших. Бо кажуть, що й старому холмщакові ніколи не пізно зріктися всього рідного. Але про це далі вже на місцях

Холм. Вищий горбок уже цілковито „очищений“ від каплиці. Собор стоїть як жебрак, обдертий і похмурий. Оцю одвічну українську святиню враз з горою й рештками замку Данила мають тепер єзуїти.

Але очі здивовано розширюються. Височенна дзвіниця, яку видно в околиці за 15—20 кільометрів, має якийсь дивний вигляд. Чого їй бракує? Неначеб вартовий згубив шапку. А може їй отці єзуїти наказали зняти? Мабуть, бо „бані“ (копули) вже нема. Як на лисій голові. Здається, що бідна засоромилася.

Маршрут не дозволяє мені роздивлятися в Холмі, столиці наших оборонців „працюючого люду“, що спокійно живуть у добрих власних домах. Оці власні доми й мaсточки соціялістів, противників приватної власности, варті благовійного огляду й „поклонення“.

Вирішую зробити це при повороті й спішу туди, де живуть працюючі, яких „обороняють“ і „освідомлюють“ оці ватажки пролетаріяту.

Селяни, міщани...

— Пане, не говоріть так голосно, бо... — оцеї фрази вистарчить, як контури до картини життя благоденствуючих православних...

Так, православних, іноді „руських“, близьких до „русскіх“, іноді „хахлів“, але дуже рідко — українців, хіба серед молоді.

І в цьому прокляття Холмщини й руїнницька робота червоних маківок та інших інтернаціоналістів. Холмщак, як той мандрівник у пустелі, вмирає від жаги, — від потреби води національної свідомости, а його одні годують червоними московськими „кренделями“, а другі чорними московськими „просфорами“.

Одно тепер є на потребу холмщакові — національне відживлення. А інтернаціоналісти старанно його позбавляють цього відживлення, як отрути. Не підозріваю нікого з сельробівців у зраді, але що вони осліпли, а може й збожеволіли — це безсумнівний факт. Є це масове божевілля! Через деякий час воно проходить, але орґанізм залишається знищеним. Інтернаціональне божевілля може навіть цілковито вбити Холмщину.

Ні, бо в тілі Холмщини, яка лежить на смертному ложу, звалена недугою *національної блідниці*, ще б'ється живчик, хоч і тихо та скрито.

Попав я в місцевість найбільше спольщену. Село. Дивляться з недовір'ям. Говорять по чужому. А по годині розмови розлилася українська душа в жалях і сльозах. Ллється „хахлацька“ мова. Слово „українець“ треба пояснювати, бо ще в ужитку синонім „руський“.

Оскільки стає дорогим пригнічене рідне слово; хай свідчить такий факт. Одна стара жінка, родом з Войславич, провела мене кілька кільометрів за село, щоб „ще побалакати по нашому“.

Середнє і старше покоління найбільше цікавиться церквою. Витворюється якесь почуття мучеництва. Цього почуття ніякі благодаті світу не в силі згладити. Його розпалює вид забраних і перероблених церков, пропавших цвинтарів, зневажених могилок і т. д. Молоді, які не пам'ятають інших днів своїх церков, не реаґують так гостро.

Брак людей, які занялибся національно-культурною роботою. Вона не така грошовита, як інтернаціональна, й трудніша, ніж та. Трудніша тому, перш за все, що зустрічає більше перепон, ніж сельробівство, яке йде на руку денаціоналізаторам, навіть робить ту саму роботу.

Правда, наслідки цієї роботи не великі, бо наші молоді селяни беруть з сельроба меньше „марксизму“, а значно більше просто того, що називається „своє, українське“.

Питаюся одного такого „сельробівця“: „чим же селяни тепер найбільше болюють?“ Подумав трохи й каже: „Переслідують, школи нашої нема, церкви забирають, жити не дають“. — „А що ви робите?“ — „Читаємо, даємо вистави, кооперативу заклали“. — „А клясове питання?“ — „Та що, в нас уже політики нема, всі бідні“. — Ось і кінець клясовости: нема ні поміщика, ні фабриканта, ні капіталіста.

Загалом враження таке: коли ведеться оця дивовижна сельробівська робота, що притупляє спасительне національне почуття, то лише тому, що ніхто національно-культурної роботи не веде.

Холмщина забута, кинена на власні сили. А ці сили — інтеліґенти — чи перетомилися, чи злякалися безодні праці, чи втратили віру в себе, — хто їх знає, але не виявляють тої енерґії, яку повинніб виявити, стоячи перед загрозою смерти народу.

Залишив я Холмщину з почуттям, що не вмерла вона, що ще бориться за своє існування, та немає борців за свою національну душу й честь.

Бідна Холмщина!

В. Островський.

Чистка у львівській Касі Хорих.

Усунення директора Яна Щирка з Каси Хорих.

Відколи санаційний табор почав не на жарт боротьбу з польською партією соціялістичною (ППС), від тоді почався нагло корчити стан посідання польських соціялістів передовсім у касах хорих, які були досі якби виключною їх домeною. Ця чистка кас хорих від пепесівського елементу при допомозі наказної комісарщини не оминула і Львова. У Львові теж настановлено на місце виборних органів наказного комісаря в касі хорих. Як усюди, так і тут комісар почав робити чистку від маркантних пепесівських діячів та при тім почав викривати деякі менше симпатичні речі для тих останніх.

Ось перед кількома днями появилася в польській пресі інформація про те, що урядовий комісар „завісив в урядуванні" директора львівської каси хорих Яна Щирека. Щирек — замітна на львівському терені фіґура. Він незвичайно рухливий пепесівський діяч, довголітний член управи міста Львова, редактор пепесівського „Дзенніка Людового", словом, така маркантна фіґура, що „завішення його в урядуванні" набрало для Львова деякого посмаку сензації. А вже до певної міри пікантною стала та сензація наслідком мотивів, які послужили для звільнення дир. Щирека з його становища в касі хорих, а які то мотиви дійшли до відома широкого загалу через пресу.

В чім-же річ? Урядовий комісар каси хорих ствердив, що з каси хорих „щезли" деякі меблі і тому звернувся до поліційних чинників, щоби вони занялися їх віднайденням. Пошукування якось не тривали довго. Поліційна комісія заглянула до помешкання пепесівського щоденника „Дзеннік Людови" і найшла там меблі, які були власністю каси хорих, а саме: бюрка, крісла і шафи. Слідство мало вияснити, що ці меблі казав дир. Щирек счеркнути з інвентаря майна каси хорих, як знищені та зужиті, по чім їх „подаровано" названій редакції. Поліційна комісія ствердила, що всі ті меблі добрі та пригідні до ужитку, опечатала їх та забезпечила, а справу віддала прокуратурі. Такі інформації подав, не можна сказати, щоби зле поінформований, „Дзеннік Львовскі". У звязку з тим і завішено в урядуванні директора каси хорих Яна Щирека.

Так виглядає на практиці боротьба за касу хорих. Нема сумніву, що вона на тім не скінчиться. І можна сміло надіятись, що скоро хвилі принесуть ще нові сензації з її терену.

Після катастрофи повені.

Страти в Комарнянщині.

Як я вже повідомляв через „Діло", повінь у днях 13—16 липня ц. р. заподіяла лише в шістьох громадах судового повіту Комарно шкоди на поверх 200.000 зол. Позатим цяж повінь наробила немало шкід і в пятьох громадах судового повіту Рудки (ці шкоди будуть виказані на іншому місці).

Дністер з доплывами тоді так нагально виляв, що про ратунок хоч би сіна в копицях не було мови. В згаданих шістьох громадах повінь знищила 102 морґи бараболь, 83 морґи кукурудзи, 28 морґів пшениці, 33 морґи жита, 34 морґи ячменю, 23 морґи вівса, 5 морґів проса, 1.25 морґів бобу, 12 морґів городовини, 785 морґів трави і 596 морґів скошеного сіна, або разом 102 морґи бараболь, 219 морґів хліба і 596 морґів паші. Коли переміняти те все на гроші, то рахуючи навіть по найнижчих цінах, страти тих громад виносять 193.122 зол. А того нещасним потерпівшим не поверне ніхто ні в хлібі ні в паші навіть в малій частині!

Із згаданих громад найбільше потерпіло село Тершаків, положене над Дністром і між його доплывами Верещицею і Тисьменицею. На 56 господарів, наших пролетарів, ця засівна площа знищена, а саме: 23.2/8 морґ. бараболь, 18.7/12 морґ. кукурудзи, 3.7/8 морґ. пшениці, 12.3/4 морґ. жита, 14.1/2 морґ. ячменю, 6 морґ. вівса, 123 морґ. трави і 239 морґ. скошеного сіна, разом 78 морґів хліба і 362 морґи паші на загальну суму 52.201 зол. Коім того в громаді Тершакові вода знищила
чотири хати, а саме Гриневі Федчукові, Гасці
Бик, Михайлові Гординському й Олексі Федчу-
кові. Всі громадяни Тершакова(з виїмком тих
нечисленних, що мають землю в інших громадах,
як у Поверґові і Колодрубах) лишилися без хлі-
ба, а худоба їх без паші, бо пасовиска і сіно заму-
лені зовсім.

Влада, а саме староство і воєвідство, до ко-
трих я звернувся по допомогу, та котрим предло-
жив матеріяли щодо шкід, не спішаться з помі-
чю, не зважаючи на мої урґенси. Правда, старо-
ство в Рудках зажадало від воєвідського відділу
загальної опіки наглої помочі в сумі 5.000—6.000
зол., одначе воєвідство до цього часу, хоч добігає
місяць і бідні голодують, з причини дрібних фор-
мальностей (тому, що староство не надіслало
виказу дітей) грошей не висилає. Рівнож і ті на-
ші чинники, до котрих я, як голова філії „С. Г."
в Комарні звернувся по поміч, прекладаючи по-
дрібний спис і мотиви, мовчать. А тимчасом на-
селення, котре не має ані що їсти, ані де зароби-
ти, голодує вже тепер, не маючи ні звідки помочи.

Г. Тершаковець,
соймовий посол.

Напружена ситуація в Газі.

З Гаґи повідомляють, що в пятницю 9. серпня ц. р. відбулося в 4. год. попол. перше засідання фінансової комісії. На порядку дня продовження ґенеральної дискусії. Перший забрав голос міністр Марінкович і заявив, що Югославія бажає ввести доповнення до пляну Юнґа. Опісля говорив Сновден. Він зазначив, що Анґлія в світовій війні виступала в обороні інтересів інших держав. Сновден переконував, що фінансові жертви, які понесла Анґлія, є далеко більші від цих, яких домагається тепер від своїх довжників. Тому жаліється, що дискусія не дала дотепер ніяких конкретних відповідей на висунені ним на пленумі питання, а саме: 1) в квестії розложення річних сплат між окремі держави, 2) в квестії поменшення репараційного уділу Анґлії, устійненого на конференції в Спа, 2) в квестії побільшення уділу Анґлії як у частині, яка підлягає трансферові, так і в частині, яка не підлягає йому, 4) в квестії річевих зобовязань. Виcснення цих точок уважає Сновден засадничою вимогою анґлійської делеґації. Резюмуючи Сновден ствердив, що **плян Юнґа не представляє нероздільної цілости, але його частини можуть підпасти зміні. В противному випадку Анґлія не мала би потреби дальше залишатися на теперішній конференції. Анґлійський парлямент не заапробує в ніякому випадку пляну Юнґа в його теперішній формі.** Тому Сновден пропонує ще раз вибрати спеціяльну комісію знатоків, які розслідили би всі порушені квестії, звязані з піднесеними вимогами. Сновден говорив незвичайно піднесеним і енерґічним тоном.

Опісля заявив Шерон, делеґат Франції, теж піднесеним тоном, що всі зміни відсоткового системy, устійненого в пляні Юнґа, щодо уділу окремих держав у репараційних зобовязаннях, підорвуть основу цілого пляну і тому Франція ніколи не згодиться на таке ставлення цілої справи. Делеґат Італії Пірельо і делеґат Бельґії Жаспер заявилися за принятям пляну Юнґа в цілости. Вкінці на внесок Тітулеску дискусію відсунено до суботи рана.

Премієр Брюс заявив, що австралійський уряд апробує цілковито становище, яке заняв Сновден на конференції в Газі.

Чи перервання конференції?

„Ле Журналь", париський часопис, обговорюючи ситуацію, яка витворилася на конференції, зазначує, що наслідки евентуального зірвання конференції були би дуже далекосяглі для Анґлії, тому можна сподіватися, що на конференції запанує поміркованість.

Вчора рано відвідав Гендерсон по черзі Бріяна і Штреземана, аби засягнути від них точного вияснення їх становища в справі евакуації Надренії. Опісля відбулася конференція делеґатів Франції Шерона і Люшера з делеґатом Румунії Тітулеску. Делеґати Анґлії зазначують, що Сновден напевно буде займати непримиримне становище. Тому заходить можливість навіть перервання цілої конференції.

Сновден покидає Гаґу?

Льондонська вечірня преса приносить алярмуючі вісти з Гаґи, що Сновден задумує покинути Гаґу в понеділок, якщо би в суботу не узглянено вимог Анґлії. Тому ціла анґлійська преса без ріжниці підтримує дальше солідарно становище Сновдена, кажучи, що гостре поставлення вимог Анґлії відповідає цілком поглядам цілого анґлійського народу.

Берлінська преса зраджує поденервування з приводу критичної ситуації в Газі. „Форвертс" сподіється перервання конференції в Газі, якщо Сновден покинув би Гаґу.

ВІДГУКИ ДНЯ.

СТРІЧА З ФАШИСТАМИ.

Кожний італійський потяг, куди-б він не йшов і що він не віз би має своїх ангелів-хоронителів. Зараз на границі сідають у ваґони „чорні сорочки" і стережуть муссолінського порядку.

В наш потяг сіли також і заглядали кожному подорожному не тільки в валізки та торби, але й у душу.

До ваґону, який мав щастя везти квіт українського паломництва сів молодий чорнявий фашист і зробивши страшну міну, запитав по німецьки:

— Які часописи ви везете?

Дехто показував „Діло", дехто „Неділю", один „Г. К. Ч.", а один „Краківського Курієра".

Видно, що ці часописи не грозять фашистівському режімові, бо заступник Муссолінія заспокоївся і станув до балачки. Вмів трохи по німецьки і те, що хотів сказати, сказав.

— Я є командант цілого відтинка і маю під собою всі збройні фашистівські сили — говорив надуваючись.

— Такий молоденький, а вже такий високий командант! — зітхнула одна з паломниць.

— Маю враження, що він не такий високий, як оповідає — пробував сумніватися один з галицьких старших парубків.

— Чому не може бути командантом? Вам заздрість!... Дивіться, які в нього очі! — льогічно заключила галицька Ева.

А звертаючись до фашиста:

— То ви можете кого схочете задержати і не пустити?

Фашист блиснув чорними очима і галантно кланяючись відповів:

— Так, о пані! Навіть цілий потяг можу задержати.

— А що це значить? — питала цікава галичанка, показуючи на дві стяжки на рукаві.

— Це моя ранґа: командант цілого відтинка — і показав рукою довкола себе так далеко, що захоплював здається Австрію, Швайцарію і [illegible] сень Франції.

— Бреше— обізвався з кута паломник, який уже їздив до Італії.

Обізвався на своє лихо, бо паломнички кинулись на нього як оси.

— Чому зараз має брехати?

— Звідки ви знаєте?

— Не мусите ображати людини!

— Не гарно без підстави так висловлюватись!

Паломник скулився і на довго затих, а фашист ріс на очах. На своїх і на чужих.

Не перечу: мав дуже гарні очі, правильний профіль і ґранатове, кучеряве волосся, але зрадив таке, що мужчина з трудом міг вдержати усмішку сумніву. Зате молоде жіноцтво віддало свято в кожне слово.

Не диво: фашист був направду гарний...

— Два дні тому я задержав цілий потяг і три години робив ревізію. Тиждень тому цілу секцію фашистів поставив перед суд. Місяць тому казав розстріляти, одного з вищих команд...

В тій хвилі увійшов до ваґону ще один фашист, з трьома стяжками на рукаві.

Обкинув ґрізним оком присутніх і зразу звернувся до „найвищого команданта". Крикнув щось до нього і казав виноситися.

„Найвищий командант" сховав хвіст під себе і винісся з ваґону, а новий станув на його місці до балачки.

— Хто є найвищим командантом на цім відтинку? — спитав хтось.

— Я! — відповів фашист і задер носа.

— Бреше! — обізвався знову паломник з кута.

Тим разом ніхто не протестував.

Мужчини тому, бо були в цім переконані, жіноцтво тому, бо другий фашист... був негарний.

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ

— **Із львівської хроніки.** Два нові самогубства жінок: 20-літня служниця Катерина Климчак пробувала отруїтись, а 70-літня М. Пепік повісилась. — Напротязі дня були у Львові дві більші вломи, на вул. Немцевича і на площі Легіонів 37.

— **Не хотів присягати** новобранець Семко Вол[illegible] тишин. Арештований за це і за обиду старшини

посаджений до військової вязниці на Замарстинові у Львові, повісився там на поясі.

— **Ростуть польські „каплічкі"...** З „Львовск-ого Курер-а Поранн-ого" довідуємося, що 28. м. м. посвячено в Плеснянах, пов. Зборів, угольний камінь під римо-кат. каплицю. Попереднього року посвячено римо-кат. каплицю в Ярославичах. Обі ці каплиці належать до римо-кат. парохії в Зборові. Намічено в найближчому часі побудувати також каплиці в Кабарівцях, Кудинівцях, Ярчівцях і інших громадах зборівського повіту. Ростуть польські „каплічкі" на нашій землі!...

— **Знову професором** стане недавній польський премієр, який відпочивши в Італії після неабияких клопотів на своїм становищі політика, викладатиме від осени у львівській політехніці не про політичні перспективи, а про перспективу в геометрії.

— **Ріжні вістки.** Польські залізниці продали з нагоди познанської виставки 20.000 окружних білетів, важних на два тижні. — Радянський червонець пішов уверх на біржі в Вильні. — Один із пасажирських літаків між Парижем і околицею впав до Сени, зачіпившись за телеграфічні дроти. — У Познані зорганізували воздушну поліцію, що матиме 6 літаків. — Варшавський письменник Слонімський вибирається до СРСР з наміром списати свої враження. — У Берліні шукають за двома ошуканцями, які в розмові з ріжними особами всипляють їх своїм гіпнотичним зором і відтак окрадають. — Перший лист, який дістала ватиканська почта для папи, був висланий з Гонгконгу, з адресою написаною китайською мовою. — У Вильні під воєвідством відкрили великий підземельний коридор шириною на 7 метрів. — Університет у Радкліфі надав жінці президента Спол. Держав пані Гувер титул „доктора фільософії з нагоди свого 50-ліття. — У Віслі біля Торуня зловили заблукану фоку. — Перський шах дав оцінити свої дорогоцінности і почув, що вони варт 170 міліонів долярів.

— **Як пізнавати політичну орієнтацію?** „Львовскі Курер Поранни" має неабиякі методи для перевірки чужих поглядів. Він здемаскував редактора „Дзенніка Львовского" д-ра Ґурку, що цей їхав автом... львівського воєводи. Д-р Ґурка помістив на це два спростування, з яких мало би виходити, що він ніколи не їхав автом воєводи, а тільки в товаристві заступника воєводи. „Л. Курер Поранни" таки тріюмфує, що доказав факт великої політичної ваги: як „співробітництво „Дзенніка Львовского" з урядом тріває далі й розвивається".

— **Конгрес психоаналітиків.** Дня 31-го червня закінчився в Оксфорді, університетськім місті Англії, міжнародній конгрес психоаналітиків. Зїхались там учні сивоволосого основника цієї нової ділянки дослідів, д-ра Фрайда і нові, самостійні продовжники його ідей з ріжних країн до Індії включно. Вчені мешкали в порожній дівочій ґімназії, окруженій зеленю та квітами. Сам Фрайд не міг приїхати. Між рефератами, що стали підставою дискусії були: розвиток психоаналізи, психольоґія людського „я", психольоґія релігії, психольоґія спочування та ненависти, психольоґія дитини і психоаналітична педагоґіка. При нагоді цього конгресу довідуємося, що психоаналітичні амбулаторія в Відні, Берліні та Льондоні віддають напротязі року послугу тисячам пацієнтів. На жаль, не всі вони мають державну піддержку і зрозуміння ваги нових дослідів поширюється слабо в „офіціяльнім світі".

— **Податок на нежонатих.** Італійський уряд, що так пильно дбає про поширення своєї влади на широкому морі та в далеких кольоніях, ствердив, що зріст населення його рідної імперії не такий, як це було би бажане. А що гарні промови та статті про привабу подружа не завсіди є переконуючі, енерґійні фашистівські провідники рішили вже давно: всі нежонаті від 25-го до 50-го року життя платитимуть податок парубоцтва відповідно до своїх доходів. Наслідок був такий, що держава мала річно кілька міліонів більше лірів, замісць дітей. Та виявилось, що одночасно скількість народин навіть меншає. Мущини, що почали платити податок за свою свободу, прийшли до пересвідчення, що таки вона мусить бути дорогоцінна, коли треба за неї аж платити. Тоді уряд розлютився і придумав новий спосіб на ворогів подружа: нежонатим почали робити трудноші при вступі на посади, а навіть деякі власники домів — о, чудо! — не хотять наймати їм хати. Ось-ось і почуємо про „союз нежонатих" для оборони своїх нарушених прав.

— **Народня мудрість.** Один із париських денників звертає увагу, що на залізницях, які відвозять зі столиці літників, можна було цими днями запримітити чепурно вбрані жінки з кошиками на плечах. Ці кошики нагадували звичай поширений давніше між газдинями, що йшли на базар. Ствердили, що в цих кошиках мами носять тепер свої діти, прийшовши до висновку, до якого давно вже дійшов наш народ, що це дуже вигідний спосіб ношення дітей і для дітей і для мам.

— **Америка — країна міст.** По підрахунках, які оголосило цими днями американське міністерство хліборобства, зменшення фермерського населення Злучених Держав все ще продовжується. Рік тому всього населення в Америці рахували приблизно на 120,511.000. З того лише 28 міліонів жило на фармах. Решта це людність міська й промислова. Іншими словами, на кожних сто людей в Америці припадає тільки 23 фармери та 77 мешканців села. Всі решта міщухи або промислові кольоністи. Місто все ще притягає фармерське населення до себе. Декого „тягне на землю" і в 1928 році 1,362.000 осіб перейшло з міст на фарми. Але таких, що покидають фарму і тягнуть до міста, богато більше. Таких переселенців було напротязі минулого року 1,960.000, так, що за один рік фарми опустіли на більше, ніж на пів міліона душ. Те опустіння йшло би ще швидшим темпом, якби не те, що природний приріст на фармах більший, значить відносно більше людей родиться і менше вмирає на фармах, ніж у місті. На тисячу душ фармерського населення буває на рік 23 уродин і лише 8 смертей і той природний приріст потрохи припиняє вилюднення американських фарм.

— **З людської гумористики.** Цими днями трапився „нещасливий випадок" у Фаврі з маґіком Алі-Бен-Алі, професором окультних наук з Бомбаю. Професор заповів велику виставу і на неї прийшла юрба цікавих. Але його штукарства не були незвичайні і тому він мусів обіцяти невдоволеній публиці показати завтра, як він розріже дитину на 4 частині і оживить її. На другий день саля була повна. Бен-Алі почав від простих штук і не квапився розрізувати дитину. Але публика, що платить, має право домагатися навіть одного малого трупа, тимбільше, коли їй обіцюють, що цей труп і так оживе. Бен-Алі заявив, що сокиру має, але ніхто не хоче випозичити дитину до заповідженого ним експерименту. Тоді обурені глядачі кинулись на індійського маґіка, всадили його в бочку, прибили її щільно і заявили: „Якщо ти маґік, вилізь сам!" Тоді вмішалась поліція і допомогла маґікові вилізти з такого важкого місця. Списали протокол і при цьому довідались, що Алі-Бен-Алі називається Сруль Зільберштайн, а приїхав він не з Бомбаю, а з іншого, не менше екзотичного міста, про яке ви мабуть ніколи не чули: з Малкіни.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Субота, 10-го серпня, г. 8·15 веч. Виступ арт. варш. театру „Морське око".

Неділя, 11-го серпня, г. 8·15 веч. Виступ арт. варш. театру „Морське око".

Кіна.

Аполльо: Обережно з жінкою. Цирк Чарлі Чепліна.

Кольосей: В гуку експльозії (Гарі Піль).

Лев: Боротьба за степ. Дівчина з бару.

Люва: Архизлодій в Дамаску.

Марусенька: Танго кохання. Жемчуг Тунісу.

Оаза: З причини реконструкції замкнене.

Палас: Божевільна присяга і Кровожадний Кравець.

Пан: Гріхи розведеної. Лія де Путті.

Пасаж: Тайна вулькану. Людина з дикими налогами.

Утіха: Джон Беррімер: Коли мужчина любить.

Фатаморгана: Білий мурин. Рай на землі.

Химера: Жінка чи лялька.

Програма радіо.

Неділя 11-го.

Льондон (356,3) 17·45 Церковна кантата Баха.

Париж (1725) 13·45 Концерт. 19·30 Пате.

Берлін (418) 20·— Опера.

Рим (441) 21·— „Фавст".

Мілано (501) 16·38 Квінтет.

Відень (516,3) 18·30 Концерт 20·05 Оперетова музика.

Мюнхен (533) 16·10 Популярний радіо-квартет

Будапешт (550) 19.— Концерт, оперета. 22·45 Циганська капеля.

Ленінград (1000) 19·30 Оркестра фільгармонії.

Москва (825) 19·— Радіоконцерт.

Харків (1304) 15.— Популярний концерт.

Київ (800) 19·— Концерт.

Варшава (1411) 17·— —20·30 Популярний концерт. 22·45 Музика до танців.

Познань (335,8) 19·— Пополудневий концерт.

Вильно (385) 19·25 Гумористичний тижневик.

Понеділок 12-го

Льондон (356,3), 20·30 Камер. концерт 22·15 Військова орхестра.

Париж (1725) 16·45 Концерт. 21·15 Радіо концерт.

Берлін (418) 19·— Концерт

Відень (516,3) 16·— Квартет. 20·— Концерт.

Рим (441) 17·30 Концерт. 21·— Легка музика.

Мілано (501) 17·— Джезбенд. 20·30 Оперетка.

Мюнхен (533) 19·30 Співацький концерт.

Брюссель (509) 21·15 Легкий концерт

Будапешт (550) 19·35 Концерт солістів. 23·— Джезбенд.

Ленінград (1000) 17.— Концерт.

Москва (825) 15·— Концерт російської музики.

Київ (800) 10·— Робітничий концерт

Харків (1304) 19·30 Концерт.

Варшава (1411,7)18·— Музика до танців. 20·30 Популярний концерт.

Краків (312,8) 22·45 Музика до танців.
Лозвань (334,8) 20·30 Популярний концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле—ле. 115 16—?

Борщів, неділя, 11.VIII. 1929.
Мельниця, понеділок, 12.VIII. 1929.
Скала, вівторок, 13.VIII. 1929.
Копичинці, середа, 14.VIII. 1929.
Гусятин, четвер, 15.VIII. 1929.

На „Рідну Школу" зложили ВП.: Амврозій де Андрохович, директор державної вчительської мужеської семінарії в Сокалі і Надія Романовська, — вчителька в Рибнім 50 зол. в нагоди свого вінчання, котре відбулося дня 8. серпня н. с. 1929 р. о 6-ій год. вечером у церкві св. Петра й Павла у Львові; — Василь і Антонія з Кінадів. Лесюки - Каллубиска зд Броди 31·20 зол як збірку з нагоди їх вінчання; Юрій і Наталія з Сполітакевичів Ванчицькі 50 зол. замісць повідомлень про вінчання, яке відбулося 8-го серпня н. р. в Успенській церкві у Львові; Д-р Роман Федьків і Нуся Івашківна в Судовій Вишні 25 зол. з нагоди вінчання, яке відбулося 4. серпня н. р. і о. Олександер Шургот — Судова Вишня 1 ам. дол. як жертву від п. Іванчука та 5·60 зол. як збірку від весільних гостей на передмістю у п. Сабата. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 249 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриланти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 191 10-?

ЛОВЕЦЬКЕ Т-ВО „ТУР" у Львові прийме кількох нових членів. Інформації подасть інж. В. Дувало, Львів, Ринок 43 І. Телеф. 5-33. 234 2—3

ЛІЖКО кухонне 13 зол. Сіткове 40 зл. Скринкове тапіцероване 50 зл. Умивальні 5. Дротяні **Вклади** 27. Матераци 3, подушки 30 зол. **Волосінні** 75. **Отомани** гобелінові 55. **Канапки** розкладані 45. **Буфалки** розкладані 45. **Ліжко** мосяжне 200 зол. **ЗАКС**, Лiндого 6. 213 б 3—7

В ОКОЛИЦІ Ходорова, парцелюється фільварок, добірна земля, 8 км битого гостинця до більшого повітового міста (українська гімназія). Зголошення рефлектантів до Адміністрації під „Фільварок". 230 2—5

ПЕРЕРОБЛЮВАННЯ, тапіцерованих **меблів**, направа металевих **ліжок**, лякеровання на горячо — виконує фабрика **ЗАКС** Лiндого 6. 213 3—8

МАГІСТЕР фармації, українець, вільного стану, в силі віку зводить зголоситися писемно до Адміністрації „Діла" під „Знаменитий інтерес". 212 3—3

КОНЦИПІЄНТА від вересня ц. р. гладає адвокат на провінції. Зголошення з умовинами і референціями слати до Адміністрації „Діла" під „Адвокат 230". 187 5—5

ПИСАР, що вміє писати на машині, потрібний для адвоката. Писемні зголошення слати до Адміністрації „Діла" зі своїм життеписом і порученнями для „старшого адвоката". 187 б 5—5

ОЖЕНЮСЯ з молодою, пристійною, інтелігентною, побожною панною — до 24-ох літ, котра хотілаби вертати зі мною до Америки. Посагу не вимагаю, бо маю кілька тисяч долярів. Річ трактується дуже поважно. Зголошення разом з фотографією слати до Адмін. „Діло" під „Американець". 177 3—3

ПАРОВИЙ БРОВАР У КАЛУШІ поручає свої знамениті вироби пива: експортове, дубельтове, чорне у фляшках і бочках по цінах умірkованих. Заряд бровару. 1996 14—?

МОДНІ браслетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровскі - Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), Тел. 27—29. 190 10—?

УЧИТЕЛЬКА, лагідної вдачі, господарна, небідна шукає отсею дорогою знакомства, найрадше питомців старших і поважних. — Зголошення слати до Адміністрації „Діла" під „Лагідність". 250 1—1

МІРНИЧИЙ присяглий інж. Лев Дорожинський в Бедзі — прийме зараз самостійного асистента в полі і канцелярії. 248 1—3

ПРИЙМУ НА СТАНЦІЮ 2 УЧЕНИЦІ. Покій сонишний, в здоровій дільниці Львова, старанна опіка, ціна умірkована. На бажання безплатна конверзація в німецькій мові. Піяніно в хаті. — Зголошення слати до Адміністрації „Діла" під „247". 247 1—3

ПРИЙМУ у Львові дві панночки на станцію. Зголошення до 28. VIII. прошу слати О. Струмінська п. Ямна. 246 1—3

ІНЖИНІР, літ 34, середного росту, пристійний, богатий, — по повороті з чужини, пізнає Українку в матрімоніяльній цілі. Посередництво родини, чи знакомих також бажане. Поважні зголошення з фотографією слати до „Діла" під „Будучність" до кінця серпня. Зворот фотографії і дискреція заручена. 240 1-1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст скірних, венеричних недуг і косметики
д-р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ
орд. від 3—6 попол., вул. Глубока 10. партер. — Кварцева лямпа. Дітермія.
225 3—?

З ДНЕМ 1-го СЕРПНЯ Ц. Р.
відкритий Косметичний Інститут Праськ. Універз.
Др. мед. Е. В. Туржицького
при ул. св. Софії ч. 3. II. п.
години принять: від 10—1 і від 3—7
244 1—?

Рентґенольоґ
д-р Людвик ЛЯНДЕС ЛАЙНЕРОВА
у Львові, вул. Третого Мая 7.
повернула.
253 1=2

Спеціяліст венеричних шкірних недуг і косметики
Др. І. Мунд Д. сек. шп. від. і львів орд. від 8—9 і 2—5, в неділі від 9—1 **Львів, Ясника 1**, ріг Пілсудського (Панської). Телеф. 48-01. — **Лічення жиляків.**
34 6—?

Дентист Яків Насс
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів, без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65—73.
195 б 2—5

Гостра зима недалеко!

Не гайтеся із замовленням на **тепле взуття як папучі, берлячі** на чоботи, **пантофлі**, чоботи до їзди, полювання і т. п. — в знаній **фабриці, взуття з фільцу і шкірн:**

Теофіля Процишина
Львів, вул. Вроновських ч. 4. -- Телефон 59-88.
З провінції надіслати відрисовану стопу з описом бажаної сорти.
242 1—?

Дешево виправи
студентські:
КОЛДРИ від . . . зол. 25·—
КОЦИ від . . . зол. 12·—
МАТЕРАЦИ, подушки, сінники ліжка складані.
Дивани, фіранки, простирала і пошенки — поручає знаний магазин постелі
В. ІЖИЦЬКОГО
Львів, Коперника 3. Тел. 6-00·
245 1—22

ШЛІТЬ ЗАМОВЛЕННЯ НА:
ВУГОЛЬ ТА ДРОВА
Ціни копальняні, — догідні услівя 3. міс. вексл. кредиту.
184 5—10
З найлучших горішношлеськ. копалень доставляє скоро та точно — українська Спілка
„ТИТАН"
ЛЬВІВ, ВАЛОВА 23.

ПОШУКУЮ рутинованого солліцитатора. Посада сейчас до обняття Д-р С. Бринович адвокат, в Тернополі, Вул. Тарновського ч. 7. І. п.
216 3-3

АВТОБУСИ І ТЯГАРОВІ
викінчені гарантовано солідно та люксусово — виконує одинока українська фабрика — Ф-ма **„ТИТАН"**, **Львів, Валова 23.** — Достава до 3-ех тижнів. Полекші в сплатах. — Уділюємо інформації в справі набуття підвозь.
174 5—6

Присилайте передплату!

ЛІЖКО повне залізне „Патент" з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Лiндого 6.
213 в 2—4

Ширіть наш часопис!

ВЕЛИКИЙ УСПІХ САМОХОДУ
„ПРАГА-ПІКОЛЬО"
На VIII-ім Міжнароднім Рейді А. П. 1929 р., перегонив 14 сильніших машин в 42·25 додатних точках
Ціна воза з 4-ма дверцятами з 2-ма колесами із заплаченим митом
Доль. ам. 1.250
Представництво на Галичину, Шлеськ і Волинь:
Львів, Ягайлонська 7, -- Телєф. 305.

Свій до свого! **Одинока лучба зі світом!**
Український Торговельний Дім
ДОРОЖОВЕЦЬ І ЗАТЕЙ
Львів, Чарнецького ч. 3, телефон 6-74.
ПОРУЧАЄ
Радіо--апарати
для Всечеснішого Духовенства, ВП. Учительства, для Хв. Кооператив, Читалень і Касинових Товариств.
Продаємо за готівку і на сплати до 1 року при одержаню 25% продажної ціни в готівці. — Наші 1 8 лямпові апарати виконані після найновіших заграничних взірців. **Ціна за комплет** — (батерія анодова акумулятор, голосник, пара слухавок, антена) почавши від 250 зол.
Крім цього поручаємо:
Жарівки до мешкань, бюр, та церков зісвітляними хрестами в жарівках та всілякі арматури. — **Набиваємо** акумулятори. — **Направляємо** і продаємо ріжні части до Радіо-апаратів. — **Переводимо** електричні інсталяції.
205 2—?

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.